

Didàctica i educació social: una convivència plena de possibilitats?

**Didáctica y educación social:
¿Una convivencia llena de
posibilidades?**

Este artículo hace un recorrido para poder analizar hasta qué punto hay confluencia entre la didáctica y la educación social. Conociendo qué es lo substancial de la didáctica y qué lo anecdótico. Reflexionando sobre todo lo que puede aportar la didáctica, y explorando las posibilidades de la didáctica en y para la educación social. Tres ejemplos sobre el uso de los conocimientos didácticos en la educación social concluyen el artículo: Analizar y planificar la práctica desde una perspectiva de secuencia; planificar el trabajo en medio abierto y descubrir contextos capacitadores como propuesta didáctica.

**Social teaching and education:
A coexistence full of
possibilities?**

The theme of this article is to analyse to what extent there is a confluence between social teaching and social education. Identifying the substance of teaching and what is merely incidental. A reflection above all about what teaching can contribute, and exploring the possibilities of teaching in and for social education. The article concludes with three examples of the use of teaching expertise in social education: Analysing and planning practice from the perspective of sequence; planning work in open environments and discovering enabling contexts as a teaching method.

Palabras clave

Contexto capacitador, Didáctica, Educación social, Proceso educativo/Proceso de enseñanza-aprendizaje, Secuencia educativa

Key words

Capacitating context, Teaching, Social education, Educational process/Teaching-learning process, Educational sequence

Autors: Artur Parcerisa Aran, Anna Forés i Miravalles

Article: Didàctica i educació social: una convivència plena de possibilitats?

Referència: Educació social, núm. 25 pp. 69-81

Adreça professional: Facultat de Pedagogia. Campus Mundet
P. Vall d'Hebron 171, edifici de llevant, 2ª planta
artur.parcerisa@ub.edu

Escoles Universitàries de Treball Social i Educació Social (URL)
c/Carolines 10, 08012 Barcelona
afores@peretarres.org

Ella está en el horizonte. Me acerco dos pasos, ella se aleja dos pasos. Camino diez pasos y el horizonte queda diez pasos más allá. Por mucho que yo camine, nunca la alcanzaré. ¿Para qué sirve la utopía? Para eso sirve: para caminar.

E. Galeano

Introducció

A alguns educadors i educadores no els agrada gaire sentir parlar de didàctica quan es tracta de l'educació social. En canvi, altres –especialment des que han anat sortint promocions de diplomats, o alguns que tenen una àmplia experiència professional– consideren que la didàctica és una disciplina important per a l'educació social. Hi ha qui fins i tot pensa que és una de les disciplines que més poden aportar a l'acció educativa en l'àmbit social. Qui té raó? Quin paper pot fer la didàctica a l'educació social?

És cert que, en els plans d'estudi de la diplomatura, la didàctica és una assignatura troncal. Però això pot no voler dir altra cosa que així va aparèixer en el BOE en el seu moment. Hi ha qui ha comentat que des del Ministeri es va donar un caire escolar a la diplomatura que no correspon en absolut amb el que ha de ser la tasca professional de l'educació social.

Fins a quin punt hi ha confluència entre didàctica i educació social?

Didàctica: una disciplina només escolar?

Un dels problemes que arrossega la didàctica és que tradicionalment se l'ha conceptualitzat com una disciplina que analitza i orienta sobre processos d'ensenyament-aprenentatge amb la finalitat de proporcionar un cos de coneixements que pugui ajudar a prendre decisions encaminades a millorar l'aprenentatge de l'alumnat. És a dir, històricament la didàctica s'ha anat desenvolupant de manera estretament lligada al context escolar.

Però aquest fet no és pas exclusiu de la didàctica; succeeix el mateix amb la psicologia de l'aprenentatge o amb la sociologia de l'educació, per exemple. I això és degut a què, fins fa poc, quan es parlava d'educació es parlava d'escola (llevat d'algunes poques excepcions). Per tant, és lògic que aquestes disciplines s'hagin desenvolupat amb estudis i recerques adreçats a l'àmbit escolar.

Amb la terminologia que usa la didàctica passa el mateix: tendim a pensar amb aquests termes associant-los a l'educació escolar. Així passa, per exemple, amb el terme *ensenyament*.

Però independentment que fins ara l'interès de la didàctica hagi estat prioritàriament escolar, creiem que la pregunta a fer-se és si pot aportar alguna cosa de valor per a ajudar a millorar l'acció socioeducativa. Es tracta de veure si hi ha quelcom en els coneixements didàctics que sigui d'interès per a l'educació social, al marge que aquests coneixements fins ara s'hagin construït fonamentalment en relació amb l'àmbit escolar.

Si la resposta fos afirmativa —que creiem que ho és—, caldria pensar en com anar fent una reconceptualització del concepte de didàctica per tal que sigui considerada una disciplina científica que estudia els processos d'ensenyament-aprenentatge que es produeixen en ambients organitzats de relació i comunicació intencional (tan escolars com extraescolars) amb la finalitat d'orientar sobre com millorar la qualitat d'aquests processos (Parcerisa, 1999: 40).

En aquesta definició, oberta també a l'educació social, es manté el terme *ensenyament* perquè el cert és que en l'educació social el que es dona són processos d'acció educativa que ajuden a desencadenar aprenentatges (de tot tipus: de valors, d'actituds, d'habilitats, etc.); és a dir, el que es dona són processos d'ensenyament-aprenentatge, entenent els termes ensenyament i aprenentatge en un sentit ampli, no restringit ni a un únic tipus d'aprenentatges ni al marc institucional escolar¹.

Cal cercar què hi ha de substancial en la didàctica, què és allò essencial i què és anecdòtic. El que és essencial és l'aportació que pot fer en relació amb els processos d'ensenyament-aprenentatge per a ajudar a millorar-los; el que és anecdòtic és que fins ara la didàctica s'hagi desenvolupat en relació amb el context escolar. És anecdòtic sempre i quan sapiguem anar construint una didàctica pensada des de l'especificitat de l'educació social, un camí que ja s'ha començat a recórrer.

Hi ha
quelcom en els
coneixements
didàctics que
sigui d'interès
per a l'educació
social

Essencial és
l'aportació que
pot fer en relació
amb els
processos
d'ensenyament-
aprenentatge per
a ajudar a
millorar-los; el
que és anecdòtic
és que fins ara la
didàctica s'hagi
desenvolupat en
relació amb el
context escolar

Què pot aportar de substancial la didàctica a l'educació social?

En l'educació social es donen processos educatius en acció. Què podem entendre per procés educatiu?

En un document de treball de l'Ajuntament de Barcelona (2001) elaborat per un grup d'educadors, educadores i altres professionals relacionats amb l'educació social es diu que “la funció d'ensenyament-aprenentatge s'ha d'entendre com un procés constituït per dos components: l'ensenyament o l'acció facilitadora d'aprenentatges i l'aprenentatge. Aquests dos components es troben íntimament interrelacionats i poden tenir característiques molt diverses” (pàg. 6). Així mateix, s'afegeix que “el procés educatiu només es pot considerar com a tal *si comporta una transformació o canvi en les capacitats de la persona que s'educa*. Si no s'ha produït canvi, no s'ha produït aprenentatge (...) El procés socioeducatiu és un *procés de construcció personal*, tot i que també es pot parlar de processos de construcció grupals i comunitaris” (pàg. 7).

Si entenem els processos educatius i socioeducatius d'aquesta manera, ens podrà fer força servei disposar de coneixements que ens orientin sobre com analitzar els processos d'ensenyament-aprenentatge per a poder prendre decisions que els millorin i ens anirà molt bé poder comptar amb coneixements que ens orientin sobre com dissenyar processos d'ensenyament (o d'acció educativa) que potencialment ajudin a desenvolupar aprenentatges. Precisament la disciplina que pot proporcionar aquests coneixements és la didàctica.

Així, la didàctica es preocupa de qüestions com les següents: quina relació hi ha entre les intencions educatives (el que pretenem) i el que fem o hem de fer per intentar assolir les intencions; quines són les estratègies més adequades per ajudar a l'aprenentatge d'actituds, d'habilitats o de conceptes o per ajudar a desenvolupar l'autonomia i la capacitat de prendre decisions i de fer-se protagonista del mateix procés d'aprenentatge i del mateix procés vital per part dels i de les educands; com, quan i què avaluar per obtenir informació que, un cop analitzada i jutjada, ens permeti prendre decisions sobre la manera d'enfocar el procés educatiu; quins són els elements que ens poden ajudar a analitzar la dinàmica d'un grup o a prendre decisions per a millorar-la; etc.

Tots aquests aspectes, i altres relacionats amb els processos d'ensenyament-aprenentatge, són el que interessa a la didàctica i, per tant, sobre aquest tipus de qüestions pot proporcionar orientacions a educadores i educadors per a millorar els processos educatius.

Com hauria de ser una didàctica adequada per a l'educació social?

Per tal que les aportacions d'allò que és substancial de la didàctica puguin ser realment interessants per als educadors i les educadores socials, es requereix poder comptar amb una disciplina que vagi sent capaç de desvincular-se de l'exclusivitat escolar que històricament l'ha caracteritzada –amb poques excepcions- i d'anar construint un bagatge de coneixements pensats des de la perspectiva de l'educació social.

És a dir, es requereix d'una didàctica que es va construint i que és sensible a un marc:

- en el qual hi ha una gran diversitat d'àmbits d'acció i en el qual es fa difícil delimitar el camp que pot abraçar aquesta acció o intervenció
- en el qual prenen rellevància els processos d'educació amb un grau de formalitat més baix (no formal i informal) tot i que aquesta terminologia també caldrà anar-la revisant per adaptar-la a plantejaments més globals, interactius i de superposició entre els diversos tipus d'educació
- amb una gran diversitat de necessitats i moltes d'elles relacionades amb situacions problemàtiques o potencialment problemàtiques
- en el qual cal sovint preocupar-se més dels processos d'ensenyament-aprenentatge actitudinal i d'habilitats que no del purament conceptual
- en el qual hi ha d'haver fortes interrelacions dels professionals de l'educació social amb altres professionals (professorat, personal sanitari, mediadors judicials, etc.) i sovint amb persones voluntàries...

Cal pensar en una didàctica que parteixi de situacions i realitats com les anteriors. Aquesta didàctica general, però contextualitzada en l'àmbit social, és possible.

Cal pensar també en una didàctica crítica que analitzi què és allò general que, tot i ser construït en relació amb l'àmbit escolar, és interessant perquè aporta quelcom a l'acció socioeducativa. No és adequat traspasar mecànicament a l'educació social estratègies, tècniques o recursos pensats per a la realitat escolar (moltes escoles d'educació de persones adultes en saben força d'això, malauradament). Però tampoc no és adequat rebutjar sistemàticament aquests coneixements pel sol fet que provenen de l'àmbit escolar. Tant una manera d'actuar com l'altra són fruit de prejudicis i no responen a una concepció crítica i madura que consisteix en analitzar què hi ha d'interessant en les aportacions de la didàctica, independentment d'on provinguin, i fins a quin

grau aquestes aportacions es poden contextualitzar en l'àmbit de l'acció social.

Problema de la terminologia Persisteix el problema de la terminologia, un problema que tampoc no és exclusiu de la didàctica, com mostren textos que qüestionen, per exemple, l'ús de termes com intervenció o diagnòstic per considerar-los provinents de l'àmbit militar o del sanitari. Certament cada terme té la seva història i aquest és un aspecte que cal tenir present perquè no hi ha termes neutres, despullats d'ideologia. Però no és menys cert, que els termes es poden reconceptualitzar. En tot cas, la preocupació probablement hauria d'anar més per veure què poden aportar els coneixements didàctics a l'educació social que no pas per crear o intentar imposar nous termes que poden crear més confusió de la que ja solem tenir amb la terminologia educativa.

Explorant les possibilitats de la didàctica en educació social

Si neguéssim per un moment la didàctica² en l'educació social, com seria una educació social sense didàctica? Seria una educació social buida de referents que orientessin l'acció educativa. La didàctica justament orienta, explica, guia, mitjança l'acció educativa. Amb la didàctica legitimem cada decisió educativa.

Caldria trobar algunes respostes per a saber per què ens cal la didàctica en educació social, quina didàctica i com és possible aquesta didàctica.

- Ens cal la didàctica en educació social per tal de retrobar aquests punts de referència per a prendre les decisions educatives.
- Per a poder guiar l'acció educativa
- Per a poder planificar la nostra tasca
- Per a poder tenir criteris de reflexió i millora continua. De diagnòstic, de planificació de procés, i d'avaluació.

Quina didàctica per a l'educació social?

- Aquella que ens ajudi a entendre el procés educatiu i ens faciliti la seva planificació i avaluació

- Aquella que ens permeti interpretar la realitat educativa i descodificar la nostra aportació
- Aquella que es reconstrueix amb un diàleg constant entre els diferents models teòrics i la praxi educativa
- Aquella que ens ajuda a tenir perspectiva de l'acció educativa

Com?

- Analitzant de manera holística: el procés, els recursos, la tasca educativa, els agents educatius, els contextos...
- Reflexionant sobre les nostres accions directes i indirectes
- Interpretant i reorientant els processos de comunicació i acompanyament educatius

Existeix aquesta didàctica pensada per a l'educació social?

Creiem que comença a haver-hi didactes que han fet aquesta aposta i que han començat a plantejar elements, a intercanviar punts de vista amb educadores i educadors socials i a posar en marxa un procés de construcció –o de reconstrucció– de la didàctica, de manera que sigui tan sensible a l'educació social com ho és a l'educació escolar. Evidentment, no és una tasca fàcil perquè tot just està començant. Però ja en aquesta fase incipient es constata la riquesa que pot aportar la didàctica a l'acció socioeducativa.

Si la didàctica estudia els processos d'ensenyament-aprenentatge per tal d'orientar sobre com millorar aquests processos, el repte dels i de les didactes –i d'aquells que hi estiguin disposats a col·laborar– és estudiar processos d'ensenyament-aprenentatge en l'àmbit de l'educació social perquè només així serà possible proposar orientacions sobre com es podrien millorar els processos socioeducatius.

Això vol dir iniciar més recerques en aquest camp, fomentar els intercanvis amb educadors i educadores i amb pedagogs i pedagogues socials, acostar el món universitari al món professional³, assumir des del professorat de didàctica de les diplomatures d'educació social tasques actives en relació amb el pràcticum... i aquests processos encara són molt incipients. Però cal apostar-

Comença a haver-hi didactes que han fet aquesta aposta i que han començat a plantejar elements, a intercanviar punts de vista amb educadores i educadors socials i a posar en marxa un procés de construcció –o de reconstrucció– de la didàctica

La didàctica pot proporcionar coneixements que ajudin educadores i educadors a analitzar la seva pròpia pràctica, a planificar-la, a revisar-la... i això en referència amb els objectius, a les estratègies metodològiques i organitzatives, a la selecció i ús de recursos, a l'avaluació, a l'anàlisi de necessitats, etc

hi, perquè seria un error que per consideracions com les que s'han apuntat anteriorment o per simple desconeixement no es pogués avançar en la creació d'un espai de confluència entre la didàctica i l'educació social. Ni els didactes ni els educadors ho hauríem de permetre perquè significaria deixar al marge aportacions que poden contribuir de manera rellevant a millorar la feina educativa que es desenvolupa, dia a dia, en l'àmbit social.

La tasca de l'educadora i de l'educador és psicosocial i educativa. És, per tant, una tasca que pretén ajudar a desenvolupar processos d'aprenentatge en els educands. La didàctica pot proporcionar coneixements que ajudin educadores i educadors a analitzar la seva pròpia pràctica, a planificar-la, a revisar-la... i això en referència amb els objectius, a les estratègies metodològiques i organitzatives, a la selecció i ús de recursos, a l'avaluació, a l'anàlisi de necessitats, etc.

Per a il·lustrar les afirmacions anteriors, conclourem amb tres exemples que palesen com la didàctica pot fer aportacions a l'educació social: la seqüència formativa o educativa, el treball en medi obert i els contextos capacitadors.

Analitzar i planificar la pràctica des d'una perspectiva de seqüència

La seqüència formativa o educativa és una de les maneres possibles d'observar i analitzar l'acció socioeducativa. Aquesta es planifica (ententent aquest terme en sentit molt ampli i amb moltes possibilitats de concreció d'aquesta planificació), es desenvolupa o porta a terme i posteriorment es revisa o avalua (evidentment, l'avaluació no tan sols es realitza a posteriori).

L'etapa de desenvolupament (etapa activa o d'interacció entre l'educador i l'educand) constitueix un moment nuclear del procés ja que és en aquesta etapa on l'educadora o l'educador incideix directament en els processos d'aprenentatge dels educands.

Aquesta etapa interactiva es pot subdividir en tres fases o moments, des del punt de vista del procés de construcció de l'aprenentatge:

- una fase inicial, d'introducció, de creació de vincle...

- una fase de desenvolupament, de regulació del procés per part de l'educadora o l'educador i d'autoregulació per part dels subjectes i
- una fase de síntesi, de tancament del procés.

Al llarg de les tres fases de la seqüència educativa, l'educadora o l'educador ha de prendre moltes decisions: referides a les intencions (finalitats, objectius, continguts d'aprenentatge); referides a la metodologia, a l'organització i als recursos (al com fer-ho); i referides a l'avaluació (molt relacionades amb les metodològiques).

Algunes d'aquestes decisions es refereixen a l'acció directa de l'educador o educadora; altres són indirectes (els educadors també ensenyen mitjançant l'ambient d'aprenentatge i els materials).

Els coneixements didàctics orienten aquestes decisions metodològiques (en cadascuna de les fases de la seqüència): característiques de les activitats; accions individuals i grupals; maneres d'agrupar els i les educands; de distribuir el temps; d'organitzar l'espai; els criteris per a seleccionar, elaborar i usar recursos; etc. Per tant, podem afirmar que la didàctica estudia i proporciona orientacions sobre el desenvolupament de les seqüències formatives o educatives.

Però la didàctica també es preocupa de com entendre l'acció educativa, per exemple: tot i que és important avaluar resultats, pot fer incidència en què una concepció de procés respon millor a la idea d'evolució i de construcció progressiva dels aprenentatges. Les persones aprenen pas a pas i segons el tipus d'aprenentatge (conceptes, habilitats, actituds, convivencial) es requeriran tipus d'activitats diferents.

Així mateix, cadascuna de les fases de la seqüència educativa (inicial, de desenvolupament i de tancament) té unes característiques i unes necessitats específiques. Per tant, mirar la pràctica socioeducativa des d'una perspectiva de seqüència (amb les tres fases esmentades) facilita l'anàlisi holística, permet considerar el conjunt dels components de l'acció educativa des d'un punt de vista global, veient com s'interrelacionen i influeixen entre ells i permet entendre millor la complexitat del fet educatiu.

La didàctica orienta sobre com acostar-se a la pràctica educativa des d'aquesta perspectiva de seqüència. Per a il·lustrar-ho, reproduïm una taula (Giné i Parcerisa, 2003: 21) en la qual es plantegen algunes qüestions a tenir en compte en la seqüència formativa des de la perspectiva de l'educador o educadora i des de la perspectiva de l'educand o educanda.

La didàctica estudia i proporciona orientacions sobre el desenvolupament de les seqüències formatives o educatives

SECUENCIA FORMATIVA

Fase inicial

- ¿He presentado correctamente el tema?
- *¿Las principales características del tema han sido interiorizadas por educandos y educandas?*
- ¿He detectado las ideas y concepciones previas de las y los educandos?
- *La evaluación inicial ha favorecido la motivación?*
- ¿He transmitido bien los objetivos de aprendizaje?
- *Los educandos y educandas han entendido y hechos suyos los objetivos?*
- A partir de los datos obtenidos en la evaluación inicial, ¿he hecho un pronóstico que me permita orientar y reajustar el proceso de enseñanza o las acciones educativas?
- *Los datos obtenidos en la evaluación inicial, permiten a los educandos –como mínimo en cierto grado- planificar su proceso de aprendizaje?*

Fase de desarrollo

- ¿Existen actividades para detectar los errores y los obstáculos para el aprendizaje?
- *¿Se facilita la gestión para la superación de los propios errores?*
- ¿Se cuenta con instrumentos o actividades para conocer qué estrategias educativas son más adecuadas?
- *¿Se facilita que el educando sea consciente de lo que realiza de manera adecuada?*
- ¿La distribución del tiempo es adecuada?
- *¿La distribución del tiempo tiene en cuenta la diversidad?*
- La actitud del educador o educadora respecto a educandos y educandas facilita una buena dinámica del grupo?
- *La dinámica de grupo favorece la ayuda mutua?*

Fase de cierre

- ¿Se realiza una evaluación final?
 - *¿Existe una actividad final de síntesis de lo aprendido?*
 - La evaluación final permite conocer el progreso de cada sujeto?
 - *La evaluación final permite un autoconocimiento del propio progreso?*
 - Atendiendo a los resultados de la evaluación final, ¿se toman decisiones de un tipo u otro?
 - *Atendiendo a los resultados de la evaluación final, el educando puede orientar nuevas secuencias formativas?*
 - ¿El cierre de la secuencia formativa se realiza en el momento adecuado?
 - *¿El cierre de la secuencia formativa permite al educando o educanda recapitular sobre su proceso de aprendizaje?*
-

Planificar el treball en medi obert

El treball en medi obert té unes propietats molt diferents del que es fa en un àmbit de formalitat més elevat. Per tant, és un tipus de treball que requereix orientacions didàctiques que tinguin especialment en compte les seves característiques.

Les aportacions de la didàctica en relació amb l'acció socioeducativa en medi obert incidiran, per exemple:

- en l'aspecte relacional: orientar sobre com planificar una presència regular en el territori, com detectar les persones més adequades per a establir els primers contactes, com fer una escolta activa, atendre als models que es generen, com establir pautes subtils, quins són els elements que ajuden la motivació...
 - en el diagnòstic (context i anàlisi de necessitats): quins aspectes són rellevants, com recollir la informació, analitzar els recursos del territori, com recollir i analitzar les demandes dels subjectes, com vehicular les demandes...
 - en la construcció del pla de treball a partir dels problemes i les necessitats sorgides en la primera fase de la intervenció socioeducativa
 - en el procés d'acompanyament del subjecte, ajudant-lo a reconèixer i usar els recursos
 - ...

Els coneixements didàctics construïts tenint en compte l'especificitat del treball en medi obert ajuden educadores i educadors a sistematitzar, a analitzar i a regular la seva pròpia pràctica professional.

Es constata, per tant, que en qualsevol àmbit de l'acció socioeducativa, la didàctica pot aportar-hi coneixements i orientacions que ajuden a progressar en el camí d'anar millorant, en el dia a dia i pas a pas, la pràctica dels educadors i educadores.

Que en qualsevol àmbit de l'acció socioeducativa, la didàctica pot aportar-hi coneixements i orientacions que ajuden a progressar en el camí d'anar millorant, en el dia a dia i pas a pas, la pràctica dels educadors i educadores

Descobrir contextos capacitadors com a proposta des de la didàctica

La didàctica possibilita altres oportunitats d'aprenentatge: descobrir les potencialitats educatives en els diferents entorns i en els diferents contextos

La didàctica també ens possibilita altres oportunitats d'aprenentatge com és el fet de descobrir les potencialitats educatives en els diferents entorns i en els diferents contextos. Dissenyar espais que facin possible el nostre projecte educatiu. Per tant, la didàctica ens ofereix una nova oportunitat (Forés i Vallvé 2002:104) A la nostra estratègia, hauríem d'afegir-hi un nou concepte: el de perspectiva, però en el sentit propi del concepte llatí que vol dir veure amb claredat, mirar a través... Veure les coses amb claredat, creiem que és el més difícil. Per a poder ser estratègies, per a poder dissenyar, planificar, hem de tenir perspectiva. Hem de veure les necessitats, els problemes, les possibilitats, les limitacions, les tasques amb prou claredat i criteri per tal que la nostra acció resulti viable, òptima i educativa.

Conjuminar l'encàrrec educatiu amb unes dosis d'imaginació i creativitat

Per a poder descobrir cal cercar i orientar la nostra mirada cap als indrets personals, interpersonals o comunitaris, saber extreure de la nostra imaginació i creativitat el que calgui per no perdre l'essència de la nostra professió i com ens recorda en Jaume Funes en el pròleg de l'obra d'en Carles (Sedó 1999): professionals que treballen a partir del quotidià, que sedueixen i acullen, però per a estimular canvis en les persones, que parteixen de la idea que l'altre sempre té quelcom positiu, que en comptes de derivar (enviar a la deriva) miren de fer treball conjunt amb altres, que no plantegen objectius finalistes sinó objectius de procés, que fins i tot saben que han d'avaluar..."⁴

És així com podem constatar propostes didàctiques de l'educació social que han sabut conjuminar l'encàrrec educatiu amb unes dosis d'imaginació i creativitat.

Oportunitat per a retrobar elements que dignifiquin les persones

La didàctica ens ha facilitat una nova mirada als entorns dotant-los de sentit i oportunitat per a retrobar elements que dignifiquin les persones que tenim al davant. El resultat⁵, per exemple, són plantejaments didàctics com ara:

- Treball de reminiscència amb malalts d'alzheimer a partir de les emocions, el teatre, etc.⁶
- Equinoteràpia per a treballar amb persones amb discapacitats, establir nous vincles comunicatius amb persones autistes, acceptació de normes i respecte, amb infants i joves en risc social.
- El teatre social amb persones amb discapacitat física
- Històries de vida amb persones grans⁷
- Els jocs d'aigua, les piscines amb persones amb discapacitat física.

Quin és el denominador comú d'aquestes propostes? És haver reformulat el context o l'entorn d'aprenentatge. El context els ofereix l'oportunitat de ser àgils, d'establir altres vincles comunicatius o afectius. Ara serà un espai obert, un escenari, una piscina que afavoreix la dignitat de la persona, per un moment les persones no són vistes i tingudes en compte per les seves carències sinó per les seves possibilitats. El context els està capacitant, tenen altres visions d'ells mateixos: saben interpretar un guió de teatre, tenen possibilitat de desplaçar-se com la resta dels humans per l'aigua, dalt del cavall, etc. De poder retrobar el sentit del jo davant dels altres.

És en aquest sentit que creiem que cal aprofundir en el procés de confluència entre l'educació social i la didàctica.

Artur Parcerisa Aran

Professor de la Facultat de Pedagogia (UB)

Anna Forés Miravalles

Professora de les EUTSES (FPT-URL)

- 1 Una qüestió que no abordem en aquest article però que és de molt interès és la de la col·laboració entre els educadors escolars i els socials i, en general, la del paper de les educadores i dels educadors socials en relació amb la institució escolar, l'única ara per ara per on ha de passar obligatòriament tota la població.
- 2 Podem pensar en processos educatius sense didàctica? La família no té didàctica?
- 3 Interessant va ser el procés per a la redacció del llibre *Quan la didàctica porta el nom d'educació social*, justament per escriure una didàctica des de l'educació social per a l'educació social. Per tal de conèixer el procés seguit podeu llegir la introducció del llibre.
- 4 Pròleg de Funes a: SEDÓ (1999: p. 6)
- 5 Aquest apartat vol ser només un testimoniatge del treball realitzat aquest darrer curs en el marc del seminari de creativitat en les professions socials, organitzat pel Servei d'antics alumnes de la Pere Tarrés, conjuntament pel departament d'expressió i el d'Innovació i dissenys formatius.
- 6 Per a consultar www.peretarres.org/teatrosocial
- 7 ESCODA, V; LAIN, C; MORÉ, M.(2003)

Bibliografia

Ajuntament de Barcelona (2001), *L'acció socioeducativa als Serveis Socials d'Atenció Primària de l'Ajuntament de Barcelona*. Document policopiat.

Escoda, V.; Laín, C.; Moré, M. (2003), "Treballant històries de vida. Els records a través de la memòria de les persones grans". *Quaderns Socials de Formació*, n.14. Barcelona

Forés, A.; Vallvé, M. (2002), *Quan didàctica*

porta nom d'educació social. Fundació Pere Tarrés. Barcelona.

Giné, N.; Parcerisa, A. (2003), *Planificació y anàlisis de la pràctica educativa. La secuencia formativa: fundamentos y aplicación*. Graó. Barcelona.

Parcerisa, A. (1999), *Didáctica en la educación social*. Graó, Barcelona.

Sedó (1999), *Treballant com a educadora o educador social*. Pleniluni, Barcelona.